

گجراں کو موسمی سفر

ڈاکٹر جاوید راہی

گوجر جموں و کشمیر ریاست کا ہر علاقہ ماں رہتا آنویں لگاوا۔ اسطراں گوجر، بکروال قبیلہ کی زبان اک ہی ہے بھانویں ویہ کتا کا بھی رہن آلا ہوویں۔ گجر بکروالاں کا بکھ بکھ پیشہ ہیں جس طراں جے بھید، بکری، گھوڑا، مھیس، گاں پالنی، اونٹھ رکھنا، زمینداری کو پیشو کرنو شامل ہے۔ بھید بکری پالن آلا گجراں نا بکروال تے مھیس، گاں رکھن آلا گجراں نادودھی گجر کہیو جائے۔ اس قبیلہ گاں لوکاں نا اپنا مال مویشی کا گھاہ پتر واسطے اک جگہ تیں دوجی جگہ جان کی ہر سال لوڑ پے۔ یاہ لوڑ ان لوکاں نا چل پھر کے پوری کرنی پے تے اپنا قبیلہ سنگ دور دور ڈا گوسفر کرنو پے۔ یوہ سفر کدے گھٹ ہوئے تے کدے مچ لموتے اوکھورستو طے کر گے یہ لوگ اپنیاں ڈھوکاں، بہکاں تے مرگاں ماں پہنچ جائیں۔

گجر بکروال قبیلہ نا اپنا سفر ماں کئی دشوار گزار رستاں کا پنڈاں تیں گُزرنو پے۔
 رستاں کئی پڑا کرنا پئیں۔ کئی بار مال چوکھر بھید بھاروں بدلاں، مانیاں تے
 سیلاباں ماں موت کو شکار ہو جائیں۔ اپنا سفر گے دوران گوجر بکروال لوکاں ناچ
 سارا پا پڑ بیلنا پویں ہو رکدے تس تے بھکھ گوسا منو بھی کرنو پے۔

یہ لوک دوائی کی جا جڑی بوٹیاں سنگ کم چلاویں تے کھان پین واسطے ستو
 تے اس قسم کی مچ ساری غذا اپنے سنگ لے کے چلیں۔ سفر ماں چوراں تے
 ڈاکواں کو خطر ورہ۔ کئی بار عید تے بیاہ شادی اپنا سفر کے دوران ہی مناویں۔ شنگر
 دریا تے اوکھا رستاں گا پنڈاں ان لوکاں گو مقدر ہیں۔ لیلہ، بگروٹا تے کٹیاں نا اپنا
 موہنڈاں پر چک کے چلن آلی یاہ قوم آج وی خانہ بدوش ہے۔

گوجر بکروال لوک آپ تکلیف سہہ لیں پر جانوراں نا تکلیف نہیں ہون
 دیتا۔ گرمیاں ماں لوک ماہلیاں، ڈھوکاں تے بہکاں ماں چلا جائیں۔ اُت مھیس
 بھاروں سنگ وقت گزاریں گے سردیاں واسطے جن لوکاں کی اپنی زمین ہیں ویہ
 اپنی زمیناں تے دو جاہ گجھ لوک کسے گرم جگہ سفر کریں۔ ان جگہاں ماں جموں
 کٹھوہ ریاستی، ادھمپور تے سانہ وغیرہ شامل ہیں۔ گجھ گجر ریاست پنجاب نا شرڈ
 گا موسم ماں اپنو مسکن بناویں۔

جن ڈھوکاں تے بہکاں ماں یہ گرمی گزریں اُن ماں لدھا دھار، مھاڑ،
سوئی بگار، بڑی ڈھوک، چنچائی، گرجن، سری مستان، جائی، پدري، سنیوج،
وسترون، ناگہ پیری، اُبلواس، کندواس، واڈون، جائی تے سواں کا حساب
نال ساری ڈھوک شامل ہیں۔

بساکھ کا مہینہ ماں گوجر لوک اپنا بھار بدھ لیں تے جیٹھ، ہاڑ، ساون،
بھادرو، اُت گزار گے اُسوماں اپنا ڈیرہ کوچ کریں۔ رستاں مال تے عیال نا
سام سمبھال گو کم مچ ہی مشکل ہوئے۔ اس دوران گوجر جن شڑکاں تے رستاں کو
استعمال کریں اُن ماں مغل روڑ، کشتواڑ، جموں قومی شاہراہ، بٹوٹ، سرینگر
شاہراہ تے مچ ساری شڑک تے رستا شامل ہیں۔ اپنا سفر کے دوران گجر بکروال
لوک گھوڑا، کچراں نال دھیں تے اپنؤ سامان منزل در پہنچاویں۔ گھوڑا گو یوہ قافلو
مھسیاں تے بھارواں تیں موہرے ہی پڑاں پر جا لگے۔ بکریاں گا اجڑ تے
مھسیاں گا ترنڈ قومی شاہراں ناکئی گھنٹاں توڑی بند رکھیں۔ ہو راؤ جائی چراں
توڑی روکنی پے۔ دشوار گزار رستاں تے ہو گے قافلوا گے بدھے۔ تھک ٹٹ گے
رات پڑاں پر پہنچیں تے اگلے دھیاڑے سویلے ہی اگلی پڑاں کی تیاری کر لیں۔
پڑاں پر تنبواں کو منظر دیکھن بھالن جو گو ہوئے۔

سفر ماں اکثر مویشیاں نا موکھر کی بیماری گو خطرورہ جس ماں چوکھر
 بھاروں کھانو چھوڑ دیں۔ کوئے وی طبیب موقع پر دوا دین واسطے دستیاب نہیں
 ہوتو۔ تمام مصیبتاں تے مشکلاں کے باجود ہمت تے حوصلہ سنگ کم لے کے اگے
 بدھیں۔ سیاناں تے عیاناں کئی دناں تک بگھاتے بھاناں رہیں۔ اسطراں موسمی
 سفر کرنو گجر بکروال قبیلہ واسطے اک لکار ہوئے۔ آخر کار کئی دناں تو بعد ایہ لوک
 اپنی ڈھوکاں، بہکاں ماں پُجھ کے گجھ عرصہ تکر آرام کریں۔

1۔ لفظ تے اُن کا مطلب

دودھی	:	دُدھ کو کاروبار کرن آلو
لوڑ	:	ضرورت
تراکڑ	:	بھارواں گاچرن واسطے کھلی جگہ
پا پڑیلنا	:	محنت کرنی
شرد	:	سردی
پڑاں	:	رات رُکن کی جگہ، بساں کرن کی جگہ
معالجو	:	علاج
عیانا	:	نکا نکا جاتک

2۔ سوالات:

- (۱) موسمی سفر کے دوران گوجر بکروال قبیلہ ناں رستاں ماں کن کن اوکھتاں توں لنگنوے؟
- (۲) گوجر بکروالاں کی کجھ اک ڈھوک بہکاں کا ناں لکھو؟
- (۳) گجر بکروال ریاست جموں و کشمیر کی کن کن جگہ ماں رہیں؟
- (۴) گجر کن کن موسماں ماں اپنؤ سفر شروع کریں۔

3۔ بُن درج خالی جگہاں نا مناسب لفظاں نا پھرو۔

- (۱) بھیڑ بکری چارن آلا..... کہیو جائے۔
- (۲) گوجر بکروال لوکاں دوائی کی جگہ اکثر..... کو استعمال کریں۔
- (۳) مال مویشی ناں لگن آلی بیماری نا..... کہیو جائے۔
- (۴) گرجن کی ڈھوک..... ماں واقع ہے۔
- (۵) مھیس پالنی..... گجراں کو پیشو ہے۔